

РЕЦЕНЗИЯ

от проф.д.п.н. Дора Левтерова - Гаджалова

от ПУ „Паисий Хилендарски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
обявен от Бургаски свободен университет

по област на висше образование 3.0. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.2. Психология (Специална психология)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. (бр. 30 от 31. 03. 2020 г.) за нуждите на Педагогически факултет на Тракийски университет, като кандидат участва гл. ас. д-р Митко Димитров Шошев от Педагогически факултет на Тракийски университет – Стара Загора

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат гл.ас. д-р Митко Димитров Шошев от Педагогически факултет на Тракийски университет.

Представеният от гл.ас. д-р Митко Шошев комплект материали на хартиен носител е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.

Кандидатът д-р Митко Шошев е приложил общо 24 научни труда, от които 2 монографии, 1 учебно пособие, 21 статии в български и чуждестранни списания и научни форуми. От статиите 8 са на английски език, 6 на руски език и 7 на български език, като 5 от тях са в списания с импакт фактор /Trakiya journal/ и една статия в реферерирано списания /Педагогика/. Всички представени научни трудове се приемат за рецензиране.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Кандидатът д-р Шошев е завършил ОКС „Магистър“: „Медицина“, „Клинична психология“ и „Социална психология“. Има придобита специалност „Неврология“. Доктор е по психология с тема на доктората „Приложение на хемоенцефалографски невробиофийдбек при деца с разстройства от аутистичния спектър“. Работил е като лекар, съдебен лекар, лекар – ординатор неврология, медицински представител, проект мениджър на PSS Research center, София България, генерален директор на BCT-Global, A Global Clinical Trials Company – офис България, клиничен рецензент и учен в ePharma So/ufions. Има преподавателски опит като

хоноруван преподавател в Шуменски университет, Пловдивски университет, Тракийски университет, Бургаски свободен университет. Работи последователно като асистент и като главен асистент в Тракийски университет от 2015 г.

Член на Българския лекарски съюз, на дружеството на психолозите в България, на Съюза на учените - клон Стара Загора, на FENS (Federation of European Neurosciences societies), EURLIAID, на Russian Neuroscience society.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Учебно-педагогическата дейност на кандидата е свързана с преподаване на учебни дисциплини като: „Алалия“, „Афазия“, „Дизартрия“, „Невролингвистика“, „Невропсихология“, „Невротехнологии“, „Образователни невронауки“, „Специална психология за логопеди“ и „Специална психология за ресурсни учители“, „Невронауки в специалното образование“, „Клинични форми на умствената изостаналост“, „Логопсихология“ в специалности: „Специална педагогика“, „Логопедия“, „Ресурсен учител“. Има издадено една учебно пособие за студенти. Видно от представените учебни програми, а и от положителната оценка за качеството на преподаване от Декана на Педагогически факултет при Тракийски университет, гл.ас. д-р Шошев има отлична научна подготовка, следи новостите в науката, студентите се отнасят с уважение и респект към преподавателската му дейност и приемат научните му тези. За учебните 2018/2019 и 2019/2020 година д-р Шошев има годишен хорариум по учебните дисциплини общо 1025 часа т.е. налице е достатъчно аудиторна заетост за заемане на академичната длъжност.

Научната дейност на кандидата д-р Шошев е представена с хабилитационен труд, монография и учебно помагало, както и с 21 статии, публикувани в авторитетни научни списания и международни конференции и симпозиуми.

Хабилитационният труд „Специална психология“ е посветен на специалната психология като съдържанието на монографията е представено в 297 страници текст. В хабилитационният труд се извежда прецизно интерпретиране на проблематиката на специалната психология, историческите предпоставки и историческото развитие на отношението към лицата с увреждания в Европа и Русия, като специален фокус е поставен към отношението към лицата с увреждания в България. Анализирани са обект, предмет, задачи, методи и принципи на специалната психология, проблематиката за норма и отклонено развитие, норма и видовете норми, проблемът за дефекта в специалната психология, етиология и патогенеза на дизонтогениите, различни класификации на детското развитие при отклонения от нормата в психичното развитие, основните понятия в специалната психология. Налице е постигнат стремеж да

се отдаде внимание на използвани понятия в определени периоди на развитие на специалната психология и същевременно да се извеждат актуални понятийни обозначения. В хабилитационния труд е отделено специално внимание на децата с умствена изостаналост, на децата със задръжки в развитието, с разстройства от аутистичния спектър, слухови нарушения, зрителни затруднения, с речеви и езиково-говорни нарушения и тяхното психично развитие. В монографията представена като хабилитационен труд, в логическа последователност са изведени интеракциите на анатоמו-физиологичните особености със спецификата на психичните процеси на децата с различни нарушения в развитието. Хабилитационният труд запълва ниша на научното и приложното пространство в областта на специалната психология.

Разглежданата проблематика в монографията „Хемоенцефалографски невробиофийдбек. Невропсихологични механизми и действие“ на д-р Шошев е нова и слабо разработвана в българското научно пространство. Същевременно е актуална и с изключително значение за терапевтичните интервенции при поведенчески и психични разстройства. Авторът избира да интерпретира невропсихологичните механизми и действие на хемоенцефалографския неврофийдбек при разстройства от аутистичния спектър. Хипотетично, хемоенцефалографският неврофийдбек оказва положително влияние за туширане на симптоматиката при разстройствата от аутистичния спектър. Невробиофийдбекът намира приложение като допълнителен метод в симултантната терапия при разстройства от аутистичния спектър. Д-р Шошев внася задълбочена интерпретация на анатоמוфизиологични основи на биофийдбек тренинг технологиите като фокусира вниманието на анатомията и физиологията на невроните, механизма на предаване на нервния импулс, енергетиката на мозъчната тъкан, биохимичния състав, мозъчните клетки, невровакуларното куплиране и връзките на префронталния кортекс. Внесен е анализ на терапевтични възможности на биофийдбек тренинга през тълкувания на историята, концепциите и терапевтичните възможности на биофийдбек тренинга. Разгледани са видовете биофийдбек, тяхното приложение, видовете мозъчно – компютърен интерфейс с акцент на хемодинамичен мозъчно – компютърен интерфейс. Направен е прецизен анализ на хемоенцефалографски неврофийдбек (ХЕГ неврофийдбек) тренинг. С научна вещина, с емоционална съпричастност и загриженост, д-р Шошев интерпретира хемоенцефалографски неврофийдбек и възможностите му за работа с деца с разстройства от аутистичния спектър, невровакуларно куплиране и промените му при деца с разстройства от аутистичния спектър, структурирането на когнитивна карта с анализ на визуалната перцепция при провеждане на ХЕГ неврофийдбек тренинг, модел на работа на ХЕГ неврофийдбек тренинга, контрол върху вниманието. Представена е методологията на авторското изследване на ХЕГ неврофийдбек тренинга в двата типа: pIR и nIR. pIR. За представяне на резултатите от емпи-

ричното изследване, д-р Шошев е избрал методите: анализ на случай и проведено тестово проучване с въпросник за оценка на лечението на деца с разстройства от аутистичния спектър АТЕС - тест на ARI (Autism Research Institute) с родителите на децата с разстройства от аутистичния спектър. Тестът АТЕС е описан детайлно като инструментариум, процедура и разрешителни режими, като са тълкувани и получени резултати от други изследователи. Д-р Шошев обстойно анализира резултатите от проведеното авторско проучване за приложение на хемоенцефалографски неврофийдбек при деца с разстройства от аутистичния спектър. В монографията ясно личи авторската емпатия, просоциалното отношение, интелектуалната и праксеологическа рефлексия към децата с разстройства от аутистичния спектър като са доказани и представени значими изводи: децата с разстройство от аутистичния спектър подобряват общото си състояние при прилагане на ХЕГ неврофийдбек тренинг; подобряването на общото състояние на децата с РАС е в пряка зависимост от продължителността във времето, както и от честотата на приложение на ХЕГ неврофийдбек тренинга; при използване на ХЕГ неврофийдбек тренинг групите качествени характеристики, включени в АТЕС скалата не се повлияват в еднаква степен.

Монографията на д-р Шошев не само попълва ниша на научното познание, и в този контекст е налице иновативно научно прозрение с представени практико-приложни решения за процесите на терапия и на образователно приобщаване на децата с разстройства от аутистичния спектър.

Учебното помагало „Представители на специалната психология XVII – XX век“ е посветено на житейския и професионален път, както и на приносите за развитие на специалната психология на изследователи и учени от различни периоди на възникването ѝ. Представени са множество малко известни факти за отделните учени. Факти, които дават силен тласък не само на изучаването на психологията на лицата с нарушения, но и на образованието и социализацията им, а Виготски в научните си дръзновения още през 30-те години на XX дава насока към приобщаващото образование. Включени са общо 31 представители, носещи идеите на различни периоди на развитие на науките, свързани със специалната психология. В помагалото е потърсена логическата връзка между конкретен исторически период, в който работи изследователя, научно - приложния характер на изследователската му дейност и специалната психология, която се развива въз основа на тези открития.

Статиите, които представя кандидатът д-р Шошев имат три пространствени научни измерения: психичното здраве и отклоненията от него, психични особености децата с разстройства от аутистичния спектър, и образователните невронауки /аудиовизуалното увличане, невробиофийдбек, метода БОС, метода на свето-звукова стимулация и др./. В трите научни

пространства са отразени както исторически модели, така и перспективите за развитие на научната тематика. Съдържателната страна на статиите се отличава с представяне на актуална и интересна проблематика, която или има оригинални анализи или презентира креативни изследователски процедури със значими интерпретации на получените данни. Всяка една от представените в конкурса статии има освен значителен научен принос, така и възможност за апликация в приложната област на специалната психология.

В цялостната научна продукция на гл.ас. д-р Шошев, приносите могат да се разпределят в три основни области:

1. Специална психология

1. 1. Научна интерпретация на психическите особености при отделни групи деца с отклонения в развитието;

1. 2. Ретроспективен анализ на концепции на отделни школи, свързани с психолого-педагогическите особености на лицата с увреждания в периода XVII-XX век;

1. 3. Извеждане на анатомио – физиологичните и невропсихологически детерминанти за психологическите особености на различни групи деца с отклонение в развитието;

1. 4. Теоретичен анализ на социалната инхибиция като бариера за успешна реализация на хората с увреждания;

1.5. Проучвания на съвременните технологии в приобщаващото образование;

1.6. Интерпретация на теоретичните основи за приложение на метода за аудиовизуално увличане при деца с отклонение в психическото развитие и деца с разстройства от аутистичния спектър;

1.7. Изследване на емоционалната интелигентност чрез авторска методика, използваща утвърдени стандартизирани емоционални изображения.

2. Научни и практико – приложни изследвания, свързани с изучаване на децата с Разстройства от аутистичния спектър;

2.1. Контент – анализ и обобщаване на концепции и принципи на работата на био-фийдбек тренинга;

2.2. Описан механизъм на действие на ХЕГ неврофийдбек тренинга при деца с разстройства от аутистичния спектър;

2.3. Представяне на иновативни модели за повлияване на симптоматиката при деца с разстройства от аутистичния спектър чрез хемоенцефалографски неврофийдбек и аудиовизуално увличане;

2.4. Проведено изследване на деца с РАС с ХЕГ неврофийдбек за първи път в България за въздействието му върху сензорното, двигателното, емоционалното и комуникативното развитие на деца с РАС;

2.5. Апробиране на тест АТЕС за установяване на терапевтичното въздействие на ХЕГ неврофийдбек тренинга при деца с РАС;

2.6. Модификация на ХЕГ неврофийдбек тренинга чрез използването на системи за проследяване на погледните движения.

3. Невронауки в образованието.

3.1. Теоретичен анализ на интердисциплинарната област на образователните невронауки и приложението им в обучението на студенти по специална педагогика.

3. 2. Изработване на методика за изследване на социалната кохерентност в процеса на обучение.

3. 3. Изработване на теоретичен и практико – приложен модел за приложение на психофизиологични изследвания за подобрене на процеса на обучение при лица в норма и с отклонения в развитието.

3.4. Приложени системи за погледно проследяване в условията на приобщаваща образователна среда.

3.5. Подобряване на ефектите от ХЕГ неврофийдбек тренинг в процеса на обучение чрез използването на системи за погледно проследяване.

Кандидатът д-р Шошев е участвал в пет проекта, финансирани от Тракийски университет в периода 2013 – 2019 година.

Д-р Шошев има 4 цитирания в статии в реферирани и индексирани списания, 4 цитирания в монографии и 7 цитирания в нереперирани, рецензирани сборници и списания.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Личният принос на кандидата в посочените публикации за рецензиране е неоспорим. За всяка публикация в съавторство са представени декларации от съавторите. Видно от цялостната научна продукция и тематиката ѝ, публикациите в съавторство носят белега на идеен замисъл от кандидата, а и получените резултати несъмнено са свързани с активното участие на кандидата. Няма съмнение, че формулираните приноси в всичките му публикации са негова лична заслуга.

5. Лични впечатления

Д-р Шошев показва оригиналност на идеите, креативност и иновативност при провеждане на научни изследвания, стриктност и коректност в анализа на получените данни. Емпа-

тиен, любознателен, работи ефективно в екип, с висока отговорност и отлични комуникативни компетентности на български, руски и английски език.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от гл.ас. д-р Митко Димитров Шошев **отговарят на всички на** изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на БСУ.

Кандидатът в конкурса е представил **достатъчен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани след защитата на ОНС „доктор“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните му разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на д-р Митко Шошев. **е несъмнена.**

Постигнатите от *гл.ас. д-р Митко Шошев* резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Бургаски свободен университет, приети във връзка с Правилника за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Съвета на Центъра за хуманитарни науки на Бургаски свободен университет и съответно до Факултетния съвет на Педагогически факултет на Тракийски университет за избор на гл.ас. д-р Митко Димитров Шошев на академичната длъжност „доцент“ в Бургаски свободен университет за нуждите на Педагогически факултет на Тракийски университет по професионално направление 3.2. Психология (Специална психология)

29.07. 2020 г.

Рецензент:
(проф.д.п.н. Дора Левтерова - Гаджалова)